

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kyckling, Erja; Riuttanen, Sanna

Title: Juhlapuheita ja hätähuutoja kielivarannon puolesta

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kieliverkosto ja kirjoittaja, 2020

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kyckling, E., & Riuttanen, S. (2020). Juhlapuheita ja hätähuutoja kielivarannon puolesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(7). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2020/juhlapuheita-ja-hatahuutoja-kielivarannon-puolesta>

Juhlapuheita ja hätähuutoja kielivarannon puolesta

Julkaistu: 2. joulukuuta 2020 | Kirjoittanut: Erja Kyckling ja Sanna Riuttanen

Poikkeuksellinen vuosi 2020 ja sen myötä Kieliverkoston kolmas toimintakausi (2017–2020) alkaa kääntyä päätökseensä. Näin ennen uuden toimintakauden aloitusta on hyvä katsoa hieman taaksepäin. Mitkä ovat olleet kuumimpia puheenaiheita kielikoulutuspolitiikassa viimeisen neljän vuoden aikana, ja mitä Kieliverkostossa on tehty?

Suurimpia viime vuosien valtakunnallisia kielikoulutuspoliittisia uudistuksia on A1-kielen varhentaminen (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/a1-kielen-opetus-luokilla-1-2>), joka tuli hallituksen kärkihankkeen kokeilujen kautta lopulta osaksi tuntijakoa, opetussuunnitelmaa ja jokaisen 1. luokkalaisen elämää. Alkukankeuden jälkeen kaikki tuntuvat olevan samassa veneessä – varhainen kielten oppiminen on hyväksi, vaikka kielitarjontaa olisi syytä vielä monipuolistaa.

A1-kielen varhentamisen toteuduttua on katseet käännettävä seuraaviin kielikoulutuksen haasteisiin, kuten eriarvoistumiskehitykseen, valinnaisten vieraiden kielten opiskelun tilaan ja oman äidinkielen opetuksen asemaan. Kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden lisääntyessä luokissa on pyrittävä siihen, että kaikki pidetään kelkassa mukana ja kaikkea kielellistä osaamista arvostetaan, jotta jokaiselle lapselle ja nuorelle voidaan taata mahdollisuus jatkaa kouluttautumista. Sanna Marinin hallitus onkin nostanut hallitusohjelmaansa koulutuksellisen tasa-arvon, oppivelvollisuuden laajentamisen toiselle asteelle ja jatkuvan oppimisen. Alkuvuodesta 2021 julkaistaan odotettu koulutuspoliittinen selonteko, joka antaa suuntaviivoja tuleville vuosille.

Kielitietoisuuden, mutta myös lukutaidon ja muiden perustaitojen puolesta on kampanjoitu laajasti viime vuosina. On ollut ilo seurata esimerkiksi kansallisen Lukuliikkeen ja Lukukeskuksen työtä. Kielitietoisuus on viime vuosina otettu haltuun myös ammatillisen koulutuksen kentällä, esimerkiksi Kieliverkoston teemavuoden 2019 ja lukuisten hankkeiden, kuten DivED, OPEKE ja KIELO myötä. Teeman käsittely jatkuu Kieliverkostossa vuonna 2021.

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/toiminta/kieliverkostossa-tapahtuu/save-the-date-kielitietoisien-ammattillisen-koulutuksen-seminaari-5-2.2021>)

Lukio on ollut viime vuosina varsinaisessa myllerryksessä: LOPS 2015, lukiolain uudistaminen vuonna 2018, ylioppilaskirjoitusten digitalisaatio ja ensi lukuvuonna voimaan astuva LOPS 2019 ovat pitäneet lukioiden opettajat kiireisinä. Kieltenopettajat ovat todella huolissaan valinnaisten kielten opiskelun tulevaisuudesta lukiossa, sillä tällä hetkellä korkeakoulujen todistusvalinta kurittaa kieliä. Tilannetta on arvioitava lähivuosina uudestaan, jotta monipuolista kielitaitoa arvostetaan muutenkin kuin juhlapuheissa ja jotta Suomessa on tulevaisuudessakin eri kielten osaajia.

Kunnissa taloustilanne on vuoden 2020 koronatilanteen myötä mennyt yhä synkempään suuntaan. Kunnissa joudutaan tekemään vaikeita päätöksiä esimerkiksi kieliohjelman suhteen. On tärkeää nähdä päätöksenteon pöytien ja juhlapuheiden ohi kieltenopetuksen arkeen: Arvostetaanko kieliä? Näkyykö kieltenopetuksen, kielitaidon ja kielten arvostus todella siellä, missä sen pitäisi? Kenen kieliä ja millaista monikielisyyttä me haluamme ja tarvitsemme jatkossa? Tutkimusprofessori Taina Saarinen (2020) on muistuttanut, miten kielistä ja kielikoulutuspolitiikasta puhuttaessa puhutaan yhteiskunnasta muutenkin – yhtä lailla kieltenopetusta koskevia päätöksiä tehdään sellaisissakin keskusteluissa, joissa ei kielen asiantuntijoita ole.

Kieliverkoston vuoden 2020 teemana on ollut Suomen kielivaranto, ja työtä jatketaan saman teeman parissa vuonna 2021. Kieliverkostossa on valmisteltu selvitystä, jossa tarkastellaan kielikoulutuksen viime vuosien muutoksia professori Riitta Pyykön Monikielisyys vahvuudeksi –selvityksen (2017) jälkimainingeissa. Selvitys julkaistaan tammikuussa 2021, pysy kuulolla!

Kieliverkoston neljäs toimintakausi aloitetaan professori Kari Sajavaara muistoksi järjestettävällä juhlaluennolla maanantaina 25. tammikuuta. Luennon pitää Assistant Professor Sofia Chaparro (University of Colorado Denver) otsikolla *“Searching for Dignity through Antropoesía: Centering the Voices of Minoritized Speakers in Language Education Research and Practice”*. Webinaarimuotoinen tilaisuus on kaikille avoin – lämpimästi tervetuloa! Kieliverkoston verkkosivuilta saa pian lisätietoja.

Tässä vuoden 2020 viimeisessä verkkolehdessä luodaan laaja katsaus kielitietoisuuteen ja kielivarannon kohentamiseen, varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja kielitutkijoiden pohdintoihin. Verkkolehden avaavat kielitietoisuuteen keskittyvät artikkelit, joissa pohditaan käsitteiden moninaisuutta, niihin liittyviä mielle yhtymiä sekä kielitietoisuuden näkymistä arjessa. Jenni Alisaaren, Raisa Harju-Autin, Leena Maria Heikkolan, Niina Kekin ja Susanna Kivipellon artikkeli esittelee kesäkuussa järjestetyn DivED-hankkeen pohjoismaisen käsiteseminaarin saldoa. *Kotikieli, äidinkieli, ensikieli, käyttökieli* – tiedätkö sinä näiden termien merkitykset ja erot?

Mari Honko ja Kristiina Skinnari taas pureutuvat opettajien ja opettajaopiskelijoiden kielikäsitteisiin. He korostavat erityisesti yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitystä käsitteiden jalkauttamisessa opetussuunnitelmasta oikeaan elämään. Artikkelin lopusta löytyy tulostettava huoneentaulu, jonka avulla voi tuoda näkyväksi kielen ja kielitietoisuuden merkityksiä! Emma Pesu puolestaan keskittyy

artikkelissaan funktionaalisen ja kielitietoisien S2-pedagogiikan toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa. Jokaisen kasvattajan on silloin tällöin hyvä pohtia kieleen liittyviä ajattelu- ja toimintatapojaan, ja tämä artikkeli tarjoaa siihen erinomaisen mahdollisuuden.

Kahdessa seuraavassa artikkelissa luodaan toisiaan täydentävä katsaus japanin opetukseen Suomessa. Riikka Länsisalmen ja Sachiko Sōsan artikkelissa tarkastellaan japanin opetusta omana äidinkielenä, kotikielenä ja perintökielenä pääkaupunkiseudulla, kun taas Mari Kimasen ja Ulla Saaren artikkelissa esitellään kaikkea sitä työtä, mitä on tehty japani vieraana kielenä -opetuksen eteen viime vuosina. Oman äidinkielen opetuksessa japani on lapsenkengissä muiden Suomessa omana äidinkielenä opetettavien kielten tapaan, mutta pääkaupunkiseudulla opetusta tarjoavat myös muut tahot. Artikkelit antaakin varsin kiinnostavia pohdinnan paikkoja siihen, millä perusteilla ja kenen ihanteiden mukaan kieltä pitäisi opettaa. Japani on selkeästi myös yksi niistä kielistä, joka innostaa lapsia ja nuoria vieraana kielenä, ja sen opetusta olisi syytä kehittää koko Suomessa!

Kati Kajander, Katja Mäntylä, Anna-Kaisa Ahlgren, Taija Keskinen ja Lilli Tiainen houkuttelevat lukijan artikkelissaan Tukholmaan ja innostavaan pelimaailmaan, jossa voi oppia ruotsia. Häng med i svängarna – digipeliä (<https://hangmedisvangarna.com/>) on kehitetty Hallå!-hankkeessa, jossa on tuotettu myös videoita kielitaidon merkityksestä – videot sopivat vaikkapa opetusmateriaaliksi. Tässähän saattaa vaikka aikuinenkin innostua pelaamaan Häng med -peliä!

Julkaisemme ilolla tässäkin verkkolehdessä tänä vuonna väitelleiden tutkijoiden väitöslektioihin pohjautuvia artikkeleita. Pauliina Peltonen on väitöskirjassaan tutkinut suullista kielitaitoa ja sitä, mikä tekee siitä sujuvaa. Paljastuu, että sujuvuus ei olekaan vain yksilön yhteen kieleen sidottu ominaisuus – vaan mitä? Lue artikkelista lisää myös siitä, miten tuloksia voidaan hyödyntää kielitaidon arvioinnissa ja opetuksessa. Pia Bärlundin väitöstutkimukseen pohjautuvassa artikkelissa taas pureudutaan kunnan kielikoulutuspolitiikan kehittämiseen ja siihen, miten yksi opettaja voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Kuntatasoa on tutkittu harmillisen vähän kielikoulutuspolitiikassa, vaikka kunnilla on merkittävä rooli siinä, miten kieltenopetusta edistetään.

Verkkolehden viimeisessä artikkelissa kurkistetaan kieltenopetuksen kehittämiseen korkeakouluissa. Korkeakoulujen kieltenopetuksen kehittämishanke KiVAKOssa on kehitetty verkkokursseja eri kieliin, ja Heli Simonin ja Tuula Kotikosken artikkelissa otetaan analyysiin saksan kielen osahanke. Laadukas verkko-opetus tarjoaa kielten oppimisen jatkumon ja kielivarannon kohentamisen kannalta erittäin tarpeellisia, koko Suomen kattavia ratkaisuja.

Verkkolehden toimitus toivottaa lukijoilleen antoisia lukuhetkiä ja rentouttavaa joulunalusaikaa!

Erja Kyckling on Kieliverkoston koordinaattori. Sanna Riuttanen on projektitutkija Kieliverkostossa.

Lähteet

Opetushallitus n.d. A1-kielen opetus luokilla 1–2. Verkkosivu.

Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/a1-kielen-opetus-luokilla-1-2>

(<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/a1-kielen-opetus-luokilla-1-2>) (luettu 30.11.2020)

Pyykkö, R. (2017). Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017: 51. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Saarinen, T. (2020). *Suomen kielikoulutuspolitiikka menneisyyden, nykyisyyden, ja vähän tulevaisuudenkin valossa*. 10. Kari Sajavaara -muistoluento 17.1.2020, Jyväskylän yliopisto.

Tiivistelmä Kieliverkoston luentoa koskevassa tiedotteessa:

<https://www.kieliverkosto.fi/fi/toiminta/kieliverkostossa-tapahtuu/kielikoulutusta-ei-uudisteta-ilman-yhteiskunnan-tarkastelua-taina-saarinen-piti-kari-sajavaara-muistoluennon-17-1.2020>

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/toiminta/kieliverkostossa-tapahtuu/kielikoulutusta-ei-uudisteta-ilman-yhteiskunnan-tarkastelua-taina-saarinen-piti-kari-sajavaara-muistoluennon-17-1.2020>)

Artikkeliin viittaaminen

Kyckling, E. & Riuttanen, S. (2020). Juhlapuheita ja hätähuutoja kielivarannon puolesta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(7). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2020/juhlapuheita-ja-hatahuutoja-kielivarannon-puolesta> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2020/juhlapuheita-ja-hatahuutoja-kielivarannon-puolesta>)